

‘Capa, wees op uw hoede!’

In het (Limburgse) schaakleven van de vorige eeuw hebben de broers Jan en John Selman een belangrijke rol gespeeld. Vandaag aflevering 3 over deze kleurrijke personen: Jan Selman klopte wereldtopspeler Capablanca.

Jan Selman mocht in 1931 meedoen aan een simultaan tegen José Raúl Capablanca. De Cubaan Capablanca (de wereldkampioen van 1921-1927) had in juli 1931 in Amsterdam een oeffentweekkamp gespeeld tegen Max Euwe, de sterkste Nederlandse schaker van dat moment. Capablanca won die tweekamp met 6-4. Aansluitend aan die match gaf Capablanca een simultaan. Locatie was de Militiezaal in Amsterdam. Sponsor *De Telegraaf* keek vooruit naar wat komen ging en plaatste een artikel onder de kop *Capa, wees op*

uw hoede! met als onderkopen *De simultaanséance op zaterdag en De uitverkoren spelers.* De organisatie had een aantal sterke amateurschakers uitgenodigd om het tegen Capablanca op te nemen. Het landelijke dagblad plaatste de namen van alle geselecteerde spelers. We citeren *De Telegraaf* van 30 juli 1931: *Capablanca krijgt het Zaterdagavond hard te verantwoorden! Want de inschrijvingen voor onze simultaanséance op Zaterdagavond a.s. in de Militiezaal te Amsterdam hebben niet alleen in aantal maar ook in hoedanigheid onze stout-*

ste verwachtingen overtroffen. De keuzecommissie selecteerde dertig spelers uit de hoogste klassen van de KNSB-competitie. Onder hen Jan Selman. Selman heeft naam gemaakt in Limburg. Hij werd kampioen van Limburg in 1930, 1934, 1936, 1937 en 1948. Ten tijde van de simultaan door Capablanca, in 1931, verbleef hij in Amsterdam. *De Telegraaf* somde de lijst van deelnemers op en vermeldde bij een aantal spelers een kort profiel. Bij Selman meldde de krant: *J. Selman, de kampioen van Het Oosten in Amsterdam en een tijd-*

lang van Limburg. Een aanvalsspeler pur sang. Een ander doel heeft het schaken z.i. niet dan aanvallen en mat aankondigen. Capa is reeds voor hem gewaarschuwd!

Capablanca heeft de krant waarschijnlijk niet gelezen (als hij dat al had gekund). Want... Jan Selman wist als een van de weinigen van de wereldtopspeler te winnen. Dit huzarenstukje werd ook geleverd door Felderhof en Spinhoven. In de schaakrubriek in *De Telegraaf*, enkele weken later, werd bekendgemaakt welke partij werd uitverkoren voor een speciale door de hoofdredactie van de krant uitgeoefde prijs. Dat werd de partij van Selman! De bekende schaker Weenink mocht het oordeel vellen wie de prijs zou mogen ontvangen. Wie van de drie? We citeren de krant over het oordeel van Weenink: *Een beslissing te nemen wat de beste winstpartij tegen Capablanca is, lijkt mij uiterst moeilijk. Spinhoven heeft een tamme opening door uitmuntend positieospel weerlegd. Capablanca kreeg geen voet aan den grond. (we slaan een gedeelte van de tekst over) Selman heeft blijken van groote onverschrokkenheid gegeven, zij het ook, dat Capablanca waarschijnlijk remise (door eeuwig schaak van zwart) had kunnen afdwingen. De spannendste, levendigste en door zijn bravour beko-*

rende partij is echter die van Selman, zoodat ik meen, dat hem den prijs moet worden toegekend.

We vonden de bekoorde partij van Jan Selman tegen Capablanca in de uitgave van september 1931 van het *Tijdschrift van den Nederlandschen Schaakbond*. Ook vonden we de partij in het *Limburgsch Dagblad* met uitgebreid commentaar van Selman zelf. U treft bijgaand alvast een klein knipsel van dat artikel aan. Volgende week laten we u de partij Capablanca-Selman in zijn geheel zien.

Bijgaand treft u ook een cartoon aan waarop Jan Selman te zien is. Wie deze tekening gemaakt heeft en waar en wanneer deze werd gepubliceerd, is ons niet bekend.

Reacties en inzendingen: Frank Clevers, e-mail f.clevers@mg1.nl

Hoe Selman van Capablanca won

In het (Limburgse) schaakleven van de vorige eeuw hebben de broers Jan en John Selman een belangrijke rol gespeeld. Vandaag aflevering 4 over deze kleurrijke personen.

Zoals vorige week beloofd, laten we vandaag zien hoe Jan Selman in 1931 in een simultaan wist te winnen van Capablanca (de wereldkampioen van 1921-1927). Voor het commentaar bij de partij hebben we gebruikgemaakt van drie bronnen: a.) het commentaar zoals dat werd gegeven in het *Tijdschrift van den Nederlandschen Schaakbond* in 1931; b.) het commentaar van Jan Selman zelf, destijds in het *Limburgsch Dagblad*; c.) het schaakprogramma Fritz13.

Capablanca - Selman
 1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lb5 a6 4.La4 Pf6 5.o-o d6 6.Te1 b5 7.Lb3 Le7 8.c3 o-o 9.d4 Lg4 10.Le3
ZIE DIAGRAM 1
Er staat een pionnetje op e4 en prise. Selman wil het nemen en schrijft de zet alvast op zijn notatiebiljet:
 10...Pxe4. Hij kijkt tevreden om zich heen. Daar komt Capablanca weer aanlopen en hij nadert het bord van Selman. Selman werpt nog een keer een blik op zijn stelling en denkt, wel verdraaid...! 10...Pxe4 is niet goed vanwege 11.Ld5. Nog net voordat Capa-

ablanca aan zijn bord staat, besluit Selman een andere zet te doen. Nog net op tijd...
 10...Tb8 11.h3 Lh5 12.Pbd2 Dc8 13.d5 Pd8 14.Pfi? **ZIE DIAGRAM 2**
Opnieuw staat de pion op e4 in. Maar nu kan zwart hem met een gerust hart slaan.
 14...Pxe4 15.Lc2 f5 16.g4 *Capa gaat de zaak compliceren. Maar daar voelt Selman zich wel in thuis.*
 16...fxg4 17.Pxe5 Pxf2! 18.Lxf2 Txf2! 19.Pxg4 *Op 19.Kxf2 volgt 19...g3+ en dan valt de witte dame 19...Lh4 20.Te4 Pf7 21.Dd3 Df5 22.Tae1 Tf8 23.Te8 Lxg4!*
„I take it off”, zegt Selman. „I’ve seen it”, antwoordt Capa.
 24.De3 **ZIE DIAGRAM 3**
Met de dubbele dreiging Lxf5 en Txf8+ gevolgd door mat

24...Dd7 *Het enige.*
 25.Lxh7+ Kxh7 26.Txf8 Lf3!
 27.Dd3+ Kh6 *Dit kost zwart de dame, beter was 27...g6*
 28.Te6+ Dxe6 29.dxe6 Tg2+
 30.Kh1 Lc6 **ZIE DIAGRAM 4**
Capablanca kan er nu met 31.exf7 remise van maken, want na 31.exf7 is voor zwart alleen nog eeuwig schaak een optie d.m.v. 31...Txb2 32.Kg1 Tg2+ 33.Kh1 enz. (niet 31...Td2+ 32.Kg1 Txd3 vanwege 33.Th8+ Kg6 34.f8D)
Maar Capa speelt door met alle risico's van dien.
 31.Pe3? Td2+! 32.Kg1 Txd3 33.exf7 Txe3 34.Th8+ Kg5 35.f8D Te1+
 36.Dfi Txfi+ 37.Kxfi Lg3
ZIE DIAGRAM 5
De kansen zijn nu aan de kant van zwart.
 38.h4+ Kg6 39.h5+ Kg5 40.h6

gxe4 41.Tg8+ Kh4 42.Tg7 Ld5
 43.Txc7 Lxa2 *Selman is nu in veilige haven. Hij laat Capablanca niet meer ontsnappen.*
 44.Ta7 Kh3 45.Ke2 h5 46.Txa6 Lc4+ 47.Ke3 h4 48.Ta3 Kg2 49.b3 Lf2+ 50.Kf4 Le6 (o-o) *en Capablanca geeft op.*

Reacties en inzendingen: Frank Clevers,
 e-mail f.clevers@mgl.nl

Diagram 1

Diagram 2

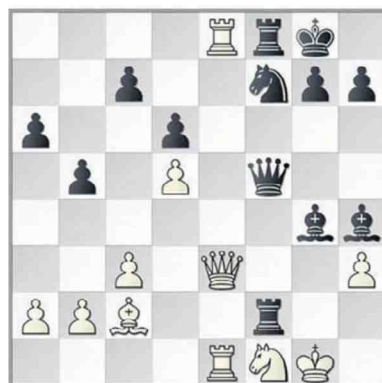

Diagram 3

Diagram 4

Diagram 5

Jan Selman tegen 'Willem de Veroveraar'...

In het (Limburgse) schaakle-
ven van de vorige eeuw heb-
ben de broers Jan en John
Selman een belangrijke rol
gespeeld. Vandaag afleve-
ring 5: Jan Selman speelde
in 1931 tegen... Max Euwe!

Het eerste lustrum van de
Amsterdamse Schaak-
bond werd gevierd met
een driedaags toernooi
in januari 1931. Speellocatie: de Mili-
tiezaal in Amsterdam. Een prachtig
evenement met maar liefst 236 deel-
nemers. Ze werden verdeeld in
groepjes van vier. Eregast was Max
Euwe. Euwe had kort daarvoor het
wereldberoemde toernooi van Has-
tings gewonnen. De nog jonge Am-
sterdamse Schaakbond was natuur-
lijk maar wat trots op de Amster-
dammer Euwe, die bij aanvang van
het toernooi werd gehuldigd. De
bondsvoorzitter vergeleek Euwe
met Willem de Veroveraar, die ook
naar Engeland was gegaan om te
overwinnen. Voor Jan Selman was
het een grote eer om ingedeeld te
worden in de hoogste groep met

Jan Selman (rechts) tegenover de grote Max Euwe in een toernooi in 1931 ter gelegenheid van het 5-jarig bestaan van de Amsterdamse schaakbond. Speellocatie: de Militiezaal in Amsterdam. foto collectie stadsarchief Amsterdam

daarin Euwe en de twee andere gro-
te Nederlandse cracks van die tijd,
Salo Landau en Daniel Noteboom.
Euwe en Landau scoorden allebei
2,5 uit 3, Noteboom pakte 1 punt.
Selman bleef met lege handen, drie
keer een 0, ofwel zoals schakers
wel eens relativerend - en schert-

send tegelijk - zeggen... de lange ro-
kade. Maar het ging voor Selman
vooral om de eer. Je zult maar inge-
deeld worden in een groep met de
grote Euwe, die op dat moment bij
de besten van de wereld hoorde.
Euwe werd enkele jaren later we-
reldkampioen. Selman was ook

heus geen kleine jongen. Hij
werd kampioen van Limburg in
1930, 1934, 1936, 1937 en 1948. Maar
als je het moet opnemen tegen een
wereldtopspeler... dat is andere
koek. We laten hier de partijnotatie
van Euwe - Selman in zijn geheel
zien.

1.d4 Pf6 2.c4 c6 3.Pf3 d5 4.Pc3 e6
5.Lg5 Pbd7 6.e3 Le7 7.Ld3 o-o 8.o-o
Te8 9.Tc1 Pf8 10.c5 Pg6 11.b4 Pd7
12.Lf4 Lf8 13.Lg3 b6 14.b5 Lb7
15.bxc6 Lxc6 16.Pb5 Lxb5 17.Lxb5
bxc5 18.dxc5 Pxc5 19.Lxe8 Dxe8
20.Pd4 Le7 21.De2 a6 22.Tc2 Pf8
23.Tfc1 Pfd7 24.Pb3 Pxb3 25.axb3 e5
26.Dd3 La3 27.Ta1 Pc5 28.Dxd5 Td8
29.Dc4 a5 30.h3 Lb4 31.Txa5 Lxa5
32.Dxc5 (1-0)

We ontvingen overigens enkele
reacties op de tekening die we on-
langs plaatsten. De tekening blijkt
van de hand van Jo Spier te zijn.
Dank aan de personen die dit ge-
meld hebben.

Reacties en inzendingen: Frank Clevers,
e-mail f.clevers@mgl.nl

Schaaklokaal stond stijf van de sigarenrook

In het (Limburgse) schaakleven hebben Jan en John Selman een belangrijke rol gespeeld. Vandaag aflevering 6: Jan Selman, vijfvoudig kampioen van Limburg.

Jan Selman (1904-1970) werd in de jaren dertig en veertig vijfmaal Limburgs kampioen en acht keer tweede of derde. Na wat zoekwerk vonden we zoon Jan Robert, die tegenwoordig in Chicago (VS) woont. Hij ging wel eens mee naar de wedstrijden. Hij schrijft ons: 'Als oudste zoon (geboren 1936) werd ik, met mijn broer Ruud (geboren 1937, overleden 2011) in 1947 meegenomen om papa te zien schaken en stilletjes toe te juichen bij de Limburgse kampioenschappen. Die werden toen gehouden in een hotel-restaurant aan de Geleenstraat in Heerlen. Mijn vader had het druk in die eerste jaren na de oorlog en schaakte thuis niet zo vaak meer. Maar wij jongens hadden gehoord van zijn actieve schaakcarrière in Amsterdam voor de oorlog en wisten dat deze kampioenstoernooien voor hem een belangrijke comeback na de oorlog betekenden. Wij waren speciaal trots dat hij in de jaren dertig de toenmalige wereldtopspeler Capablanca in een simultaan

in Amsterdam had verslagen. Wij waren natuurlijk als jonge jongens te ongeduldig om zo'n hele wedstrijd van begin tot einde bij te wonen. En bovendien, ik herinner me dat het lokaal stijf stond van de sigarenrook! Niettemin was deze ervaring een stimulans om altijd, ook hier in Chicago, als amateur belangstelling voor schaken te behouden en het aan mijn kinderen en kleinkinderen door te geven. Maar zo'n schaakprestaties zoals die van mijn

Diagram 1

vader en mijn oom John, daar is het toch niet van gekomen! Nadat hij het actieve schaken vaarwel had gezegd, schaakte mijn vader nog geregeld met mijn oom John, als hij in Scheveningen op bezoek was.' Jan Selman had voor de oorlog lange tijd een schaakrubriek in het *Limburgsch Dagblad*. Daarin publiceerde hij vele toppartijen, voorzien van eigen zeer deskundig commentaar. Overigens was Jan Selman ook bestuurder en atleet op nationaal topniveau, onder meer op de onderdelen discuswerpen, kogelstoten, hoogspringen en hordelopen. Vandaar dat we hem hier niet schakend laten zien, maar in zijn hoedanigheid als hordeloper.

Diagram 2

We vonden in de archieven wat partijmateriaal van Selman uit de (voorronden van) de kampioenschappen van Limburg. We delen

dit graag met de enthousiaste lezer. Selman - Van Kerkoerle, 1937
ZIE DIAGRAM 1
Dit is de eindstelling. Zwart geeft op, want hij gaat mat. Het kan door 24.Lh5+ Pg4 25.Txg4+ Dg7 26.Dxg7 mat of nog iets sneller: 24.Lf7+ Kxf7 25.Dg6 mat.

Meddeler - Selman, 1941
ZIE DIAGRAM 2
Zwart moet goed kijken of hij de b-pion mag nemen, want wie weet heeft wit wel eeuwig schaak, maar na 38.Pg6+ Kh7 39.Pf8+ Kg8 is er voor wit niets meer te halen en ook het paard op f5 mag niet genomen worden vanwege Db1+ 37...Dxb2! De pion kan hij dus met een gerust hart nemen 38.De2? Een zwakke zet, die een belangrijk vluchtveld blokkeert en daardoor zwart de kans geeft er een einde aan te maken. 38...Dc3+ 39.Ke4 Pd6+ 40.Kd5 Dc6+ 41.Kxd4 Pf5+ 42.Kd3 Dd6+ De pointe: zwart wint een stuk. 43.Ke4 De5+ En wit gaf op; na 44.Kf3 Pd4+ verliest wit de dame en 44.Kd3 kost het paard.

Jan Selman als hordeloper in 1924.

Met dank aan Piet Boonen, Belfeld.
Reacties en inzendingen: Frank Clevers,
e-mail f.clevers@mgl.nl